

TIBBIYOT INSTITUTI TALABALARINI O‘QITISHDA INTERFAOL USULLARDAN FOYDALANISH

Hikmatov Jasur Safarovich

Buxoro davlat tibbiyot instituti

Annotatsiya: O‘zbekiston Respublikasi huquqiy demokratik jamiyat qurish yo‘lidan barobar ekan, o‘z fuqarolarining, ayniqsa, yangi jamiyat barpo etishga bel bog‘lagan, o‘sib kelayotgan yosh avlodning barkamol bo‘lib voyaga etishiga aloxida e‘tibor qaratmoqda. Dars jarayonlarida interfaol usullar, innovatsion texnologiyalar, pedagogik va axborot texnologiyalarini o‘quv jarayonida qo‘llashga bo‘lgan qiziqish, e‘tibor kundan-kunga kuchayib bormoqda. Tibbiyot oliy ta‘lim muassasalarida dars jarayonlarida interfaol usullar, innovatsion texnologiyalar, pedagogik va axborot texnologiyalarini o‘quv jarayonida qo‘llashga bo‘lgan qiziqish, e‘tibor kundan-kunga kuchayib bormoqda. O‘qitishning interfaol usullari talabalarni faol o‘quv va kognitiv faoliyatga jalb etish orqali bilim, ko‘nikma va malakalarni shakllantirish imkonini beradi.

Kalit so‘zlar: tibbiyot oliy ta‘lim muassasalari, innovatsion texnologiyalar, interfaol usullar

USE OF INTERACTIVE METHODS IN TEACHING STUDENTS OF THE MEDICAL INSTITUTE

Hikmatov Jasur Safarovich

Bukhara State Medical Institute

Annotation: As the Republic of Uzbekistan is on the way to building a legal democratic society, it is paying particular attention to the healthy upbringing of its citizens, especially the young generation who are determined to build a new society. The interest and attention to the use of interactive methods, innovative technologies, pedagogical and information technologies in the educational process is growing day by day. Interest and attention to the use of interactive methods, innovative technologies, pedagogical and information technologies in the educational process in medical higher education institutions is growing day by day. Interactive methods of teaching enable the formation of knowledge, skills and abilities by involving students in active learning and cognitive activities.

Key words: *medical institutions of higher education, innovative technologies, interactive methods*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ В ОБУЧЕНИИ СТУДЕНТОВ МЕДИЦИНСКОГО ИНСТИТУТА

Хикматов Жасур Сафарович

Бухарский государственный медицинский институт

Аннотация: Республика Узбекистан, идущая по пути построения правового демократического общества, уделяет особое внимание здоровому воспитанию своих граждан, особенно молодого поколения, настроенного на построение нового общества. Интерес и внимание к использованию интерактивных методов, инновационных технологий, педагогических и информационных технологий в образовательном процессе растет день ото дня. Интерес и внимание к использованию интерактивных методов, инновационных технологий, педагогических и информационных технологий в образовательном процессе в медицинских вузах растет день ото дня. Интерактивные методы обучения позволяют формировать знания, умения и навыки путем вовлечения учащихся в активную учебную и познавательную деятельность.

Ключевые слова: *медицинские вузы, инновационные технологии, интерактивные методы.*

Har bir mamlakatning taraqqiyoti, istiqboli, farovonligi, ma'naviy yuksalishi, jaxonning eng rivojlangan davlatlar qatoridan o'rin olishi - bilimli, yuqori intellektual salohiyatli, qalbiga va ongiga ezgu fazilatlamu mujassamlagan yoshlarga bog'liq xisoblanib, har jixatdan etuk va barkamol, Vatan taqdiri uchun sitqi dildan hizmat qiladigan, fidoyi, iymonli avlodni voyaga etkazish, oqitishni sifatli va mazmun jixatdan yuqori pog'onalarga olib chiqish avvalo o'qituvchi va tarbiyachi murabbiylar zimmasiga sharafli va ayni paytda mas'uliyatli vazifani yuklaydi.

O'zbekiston Respublikasi huquqiy demokratik jamiyat qurish yo'lidan barobar ekan, o'z fuqarolarining, ayniqsa, yangi jamiyat barpo etishga bel bog'lagan, o'sib kelayotgan yosh avlodning barkamol bo'lib voyaga etishiga aloxida e'tibor qaratmoqda. Barkamol shaxs tarbiyaini tashkil etish barcha davrlarda ham ijtimoiy jamiyatning muhim talabi va asosiy maqsadi bo'lib kelgan.

Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida dars jarayonlarida interfaol usullar, innovatsion texnologiyalar, pedagogik va axborot texnologiyalarini o'quv jarayonida qo'llashga bo'lgan qiziqish, e'tibor kundan-kunga kuchayib bormoqda. Buning sabablaridan biri, shu vaqtgacha an'anaviy ta'limda talabalarni faqat tayyor bilimlarni egallashga o'rgatilgan bo'lsa, zamonaviy texnologiyalar ularni egallayotgan bilimlarini o'zlari qidirib topishlariga, mustaqil o'rganib, tahlil qilishlariga, hatto xulosalarni ham o'zlari keltirib chiqarishlariga o'rgatadi.

Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida zamonaviy ta'lim texnologiyasi – bu yuqoridagi omillarni tadbir qilish hamda rivojlanayotgan dars jarayonini, kompyuter texnologiyalar vositasida o'qitish vazifasini faol o'rganish, jarayonini rag'batlantirish, tafakkur etish usulini tarbiyalashdan iboratdir. Hozirgi vaqtda oliy

o‘quv yurtlari bitiruvchilarining bilimi, kasbiy mahorati, shaxsiy fazilatlariga qo‘yiladigan talablar o‘zgardir [1,3].

O‘qitish usullari ta‘lim jarayonining eng muhim tarkibiy qismlaridan biridir. Butun o‘quv jarayonining muvaffaqiyati qo‘llaniladigan o‘qitish usullariga bog‘liq. O‘qitish usullari - bu o‘qituvchi va talabalar o‘zlarining ta‘lim maqsadlariga erishishga qaratilgan birgalikdagi faoliyati usullari.

Umuman olganda, o‘qituvchi va talabalar o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlarning uchta shakli mavjud:

1. Passiv, bunda o‘qituvchi darsning asosiy qahramoni va boshqaruvchisi, talabalar esa passiv tinglovchilar sifatida ishlaydi.
2. Faol, bu erda talabalar faol ishtirok etadilar, talabalar va o‘qituvchi teng darajada
3. Interfaol - talabalar o‘zaro munosabati nafaqat o‘qituvchi bilan, balki bir-biri bilan ham sodir bo‘ladi, o‘quv jarayonida talabalar faolligi ustunlik qiladi.

Interfaol o‘qitish usullari tibbiyot oliy o‘quv yurtida talabalar kasbiy tayyorgarligini oshirishning eng muhim vositalaridan biridir. Endi o‘qituvchining darsda nazariy bilimlar berib, o‘z fanlari bo‘yicha malakali bo‘lishi yetarli emas. Zamonaviy ta‘limda boshqacha yondashuv va vositalar uchun zarur shart-sharoitlar faol rivojlanmoqda.

Ta‘limning bunday shakllarini joriy etish zamonaviy oliy o‘quv yurtida talabalar tayyorlashni takomillashtirishning eng muhim yo‘nalishlaridan biridir. Talabalar o‘quv jarayonidagi faol ishtiroki orqali o‘rganilgan materialni osonroq tushunadilar, tushunadilar va eslab qoladilar.

Interfaol ta‘lim (inglizcha “interaction” so‘zidan - o‘zaro ta‘sir), ya‘ni talaba va o‘qituvchining o‘zaro ta‘siriga asoslangan ta‘lim, eng faol rol talabaga yuklanganda, uning tajribasi asosiy bilim manbai bo‘lib xizmat qiladi.

Talabalarga yo‘naltirilgan yondashuvga eng mos keladi, chunki ular birgalikda ta‘limni (jamoaviy, hamkorlikda o‘rganish) o‘z ichiga oladi va talaba ham, o‘qituvchi ham ta‘lim jarayonining sub’ektlari hisoblanadi. Talaba ko‘pincha faqat o‘quv jarayonining tashkilotchisi, guruh rahbari, talabalar tashabbusi uchun sharoit yaratuvchisi sifatida faoliyat yuritadi. Interfaol ta‘lim talabalar o‘z tajribasi va do‘stlarining tajribasi bilan bevosita o‘zaro ta‘siriga asoslanadi, chunki interfaol mashqlarning aksariyati nafaqat o‘rganish, balki talabaning o‘zi tajribasiga tegishli. Bunday tajriba asosida yangi bilim, malaka shakllanadi [4,5].

Interfaol ta‘lim kognitiv faoliyatni tashkil etishning maxsus shakllaridan foydalanishni talab qiladi va aniq va bashorat qilinadigan maqsadlarni qo‘yadi, masalan, qulay o‘quv sharoitlarini yaratish va talabalarni o‘zaro ta‘limga jalb qilish, bu o‘quv jarayonining o‘zini samarali qiladi.

An‘anaviy ta‘lim bilan solishtirganda, interfaol ta‘limda o‘qituvchi va talabalar o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlar o‘zgarib bormoqda: o‘qituvchining faoliyati talabalar faolligiga o‘z o‘rnini bo‘shatib beradi, o‘qituvchining vazifasi esa tashabbuskorlik uchun sharoit yaratishdir.

Ta‘lim jarayonida interfaol usullar o‘qituvchiga maxsus o‘quv muhitini yaratish, o‘quv vaziyatini ijodiy loyihalash, talabalar bilim va ko‘nikmalarni o‘zlashtirishdagi faolligini oshirishga intilish va shu orqali ularning bilim sifatini oshirish imkonini beradi. O‘qitishning interfaol usullari nafaqat har bir o‘quvchining qobiliyatini namoyon qilish imkonini beradi, balki ularni shakllantirish va takomillashtirishga faol yordam beradi. Xususan, ular talabalar mustaqil ravishda bilimlarni kashf etishlari va qurishlari

uchun vaziyat yaratish imkoniyatini beradi. Bunday shakllangan mahoratning kelajakdagi kasbni egallash jarayonida va ijtimoiy amaliyotda ahamiyati shubhasizdir.

O'qitishdagi interfaol usullarning maqsadi - talaba o'zining intellektual hayotiyligi va muvaffaqiyatini his qiladigan qulay o'quv sharoitlarini yaratishdir, bu esa o'quv jarayonining o'zini samarali qiladi. Boshqacha qilib aytganda, interfaol ta'lim - bu, birinchi navbatda, dialogli ta'lim bo'lib, uning davomida talaba va o'qituvchi o'rtasida ham, talabalarining o'zlari o'rtasida ham o'zaro ta'sir mavjud.

Interfaol o'qitish usullari oldiga qo'yilgan vazifalar [6]:

- talabalarining intizomga, o'z-o'zini tarbiyalashga qiziqishini uyg'otish;
- talabalarining o'z fikrlarini shakllantirish va o'z pozitsiyalarini himoya qilish qobiliyati;
- ijtimoiy va kasbiy ko'nikmalarni shakllantirish;
- o'qitiladigan materialni samarali o'zlashtirish;
- talabalar tomonidan muammoni hal qilish yo'llari va variantlarini, shuningdek, qarorning mantiqiy asoslarini mustaqil izlash;
- talabalar o'rtasida faol o'zaro munosabatlarni o'rnatish, jamoada ishlashni o'rganish;
- talabaning ongli kompetentsiya darajasini shakllantirish.

Interfaol o'qitish usullarining quyidagi tasnifi mavjud [2]:

1. Ijodiy vazifalar.
2. Kichik guruhlarda ishlash.
3. O'quv o'yinlari.
 - 3.1. Rol o'ynash.
 - 3.2. Biznes.
 - 3.3. Tarbiyaviy.
4. Jamoat resurslaridan foydalanish.
 - 4.1. Mutaxassis taklifi.
 - 4.2. Ekskursiyalar.
5. Ijtimoiy loyihalar.
 - 5.1. Musobaqalar.
 - 5.2. Ko'rgazmalar, spektakllar, tomoshalar va boshqalar.
6. Chigal yozish mashqlar (har xil turdagi).
7. Yangi axborot materialini o'rganish va mustahkamlash.
 - 7.1. Interaktiv ma'ruza.
 - 7.2. Talaba o'qituvchi sifatida.
 - 7.3. Ko'rgazmali qurollar bilan ishlash.
 - 7.4. Hamma hammaga o'rgatadi.
 - 7.5. Video, audio - materiallardan foydalanish va tahlil qilish;
 - 7.6. Amaliy topshiriq, keys-usuli; ishtirokchi amaliyotidan vaziyatlarni tahlil qilish;
8. Hujjatlar bilan ishlash.

- 8.1. Hujjatlarni ishlab chiqish.
- 8.2. O'z pozitsiyangizni isbotlash uchun yozma ish.
9. Murakkab va munozarali masalalarni muhokama qilish
10. Natijani keyingi tahlil qilish bilan test, imtihon

Muayyan vaziyatga qarab, o'qituvchining o'zi o'qitishning eng qulay shakllarini tanlaydi.

Interfaol darsda o'quv materialini taqdim etishda ishning muayyan tamoyillariga amal qilish kerak.

Birinchi tamoyil: dars monoton ma'ruza emas, balki umumiy ish va talabalarning bir-biri va o'qituvchi bilan o'zaro munosabati.

Ikkinchi tamoyil: ijtimoiy mavqei, yoshi, tajribasi, ish joyi va boshqalardan qat'i nazar, barcha talabalar tengdir.

Uchinchi tamoyil: har bir talaba har qanday masala bo'yicha o'z fikrini bildirish huquqiga ega.

To'rtinchi tamoyil: hech qanday holatda odamni tanqid qilish kerak emas, faqat fikrning o'zini tanqid qilish mumkin.

Beshinchi tamoyil: darsda aytilganlarning barchasi harakatlar uchun qo'llanma emas, balki faqat fikr yuritish uchun ma'lumotdir.

Ushbu tamoyillarga amal qilgan holda o'qituvchi ham, talabalar ham interfaol darslardan maksimal samara oladilar.

Interfaol ta'lim hamkorlik pedagogikasi, muammoli ta'lim, o'quv faoliyatini optimallashtirish va fanlararo aloqalar bilan juda ko'p umumiyliklarga ega [5].

Shunday qilib, interfaol o'qitish usullarini joriy etish hozirgi vaqtda zamonaviy oliy o'quv yurtida talabalarni tayyorlashni takomillashtirishning muhim yo'nalishlaridan biridir. Interfaol usullar esa nafaqat o'qituvchining talabalar bilan, balki, avvalo, talabalarning o'zaro munosabatiga asoslangan usullardir. Interfaol ta'lim - bu o'quvchilarning faol o'zaro ta'siri shaklida amalga oshiriladigan kognitiv faoliyatni tashkil etishning maxsus shakli.

O'qitishning interfaol usullari talabalarni faol o'quv va kognitiv faoliyatga jalb etish orqali bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish imkonini beradi. Ushbu usullardan foydalangan holda o'rganish talabalarga eng yaxshi natijalarni beradi: o'quvchilarni jalb qilishni ta'minlaydi (o'quv jarayonida ishtirok etish passiv emas, faol); tajribaga asoslangan; ustuvor ehtiyojlarga javob beradi va shaxsiy motivatsiyalarga tayanadi: fikr-mulohazalarni taqdim etadi; talabalarga hurmat ko'rsatadi; do'stona muhit yaratadi va hokazo.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Алимова Ф.З., Махаров Т.А. Тиббиёт ходимларини ўқитишда инновацион технологиялар // "Science and Education" Scientific Journal – 2020 у., Volume 1 Issue 3, 365-370 бет.
2. Артюхина А.И., Чумаков В.И. «интерактивные методы обучения в медицинском вузе» Волгоград 2011
3. Артюхина А.И. Педагогическое проектирование образовательной среды кафедры при ситуационно- средовом подходе / А.И. Артюхина // Вестник ВолГМУ. Волгоград. 2006. 4(16). С. 24 - 26.
4. Бакирова Р.Е., Нурсултанова С.Д., Муравлёва Л.Е., Тусупбекова К.Т., Турханова Ж.Ж.,

Аширбекова Б.Д. Инновационные технологии в обучении студентов-медиков // Современные проблемы науки и образования. 2018. №3.

5. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: Учебное пособие / Г.К. Селевко. - М.: Народное образование, 1988.

6. Ступина С.Б. Технологии интерактивного обучения в высшей школе: Учебно - методическое пособие. - Саратов: Издательский центр «Наука», 2009. - 52 с.